

Pokroky ve filosofování

Leslie J. Beck začíná svůj příspěvek do sborníku k poctě Martiala Gueroulta (4751, str. 115 – „Progrès et philosophie“) formulací, která vyslovuje pochybnosti, ale zároveň tyto pochybnosti ihned poněkud zpochybní jako zdánlivé: „Affirmer qu'il y a eu un progrès en philosophie peut sembler une entreprise désespérée et même folle.“ Co to vlastně znamená říci, že ve filosofii není žádný pokrok – ani skutečný, ani možný? Na jedné straně přece víme, že žák a student může v tomto oboru „dělat pokroky“, že je schopen postupně pronikat do problematiky, o které původně neměl ani ponětí, ale která je schopna ho natolik zaujmout, že někdy „pokročí“ dokonce dál, než kam jej vedl jeho učitel, ba dokonce dál, než kam dospěl nějaký velký filosof, a dokonce i v jejich směru, tj. že vskutku „pokračuje“ v tom, co oni začali (ať už u něho a na něm – když ho jeho učitel uváděl do určité problematiky – anebo vůbec – když jde o velkého myslitele a jeho „velkou filosofii“, v níž se pak pokročilý žák vyzná tak, že je s to aspoň v tom či onom ohledu vykročit ještě o nějaký ten krok dál). Jestliže je tedy možný individuální pokrok (resp. jsou-li možné individuální pokroky, neboť zatím raději necháme problém „celkového pokroku“ stranou), popření nějakých „pokroků ve filosofii“ může znamenat buď jen to, že vůbec odmítáme jakékoli srovnávání „velkých filosofii“ a zejména jakoukoli možnost takového jejich vlivu na jiné filosofie, který by dovoloval je hodnotit v jakési sukcesi, v jakémsi navazování na sebe (a hlavně navazování těch pozdějších na ty předchozí, natož navazování dějinné, tedy „uvědomělé“ – čímž ovšem se nevylučuje možnost „vykrádání“ některých prvků nebo postupů), anebo že srovnáváme různé filosofie jen co do jejich schopnosti se nějaký čas rozvíjet a dosahovat slušné systémové výstavby, eventuelně jakési efektivity v řešení velkých problémů, které však samy vůbec nesouvisejí s dobou (často se mluví o tzv. „věčných“ filosofických otázkách nebo věčných otázkách „pro“ filosofii). Asi tak nějak se na to zdá poukazovat Heidegger (i když fakticky se podle toho nechová, tj. sám nefilosofuje.) – Když jsme tohle všechno měli na mysli, vzniká otázka: na čem lze legitimně hodnotit, že v některých případech v dějinách evropské filosofie došlo k nějakému „historickému pokroku“?

(Písek, 090816-1.)